

Oponentský posudek
na rigorózní práci

Mgr. M. Hrstky:

K některým aspektům přičitatelnosti protiprávního chování mezinárodní organizací

Předložená práce má 95 stran, je opatřena anglickým resumé (str. 96-99), seznamem literatury a relevantních dokumentů (str. 100-105), jakož i příslušným poznámkovým aparátém; k postrádání je ale příloha k textu práce, jež by obsahovala (*Komisi*) už přijatého znění předmětných článků o přičitatelnosti, ač k datu odevzdání práce (leden 2006) už dávno byly k dispozici. Úvodní kapitola k práci („Úvodní zamyšlení nad účelem studie“, str. 5-6) je dostatečně instruktivní, aby z ní bylo patrné, čím se autor bude zabývat a v jakém obsahovém pořadí, je zde uvedena i metoda jaké bude použito.

Méně už uspokojují závěry práce („Závěr a úvahy *de lege ferenda*“, str. 94-95), nereprodukuje totiž výsledky rozboru matérie přičitatelnosti, jak si autor předsevzal. Kromě pouhé marginálie přesunu jisté problematiky z textu jednoho článku do textu jiného článku (str. 94 dole), na vše ostatní v *podstatě* už - podle vyjádření autora, str. 95 - potřebuje revizi *Charty OSN*, což ovšem ovlivnit nemůže. Takový je tedy výsledek jím použité metody analogie, kterou pak konkretizuje (str. 5, uprostřed): „[b]udou posuzována pravidla přičitatelnosti protiprávního chování navržená speciálně pro účely mezinárodní odpovědnosti států a *zkoumáno* (podtržení dodáno), zda lze jejich obsah *mutatis mutandis* přejmout na mezinárodní organizace.“ Nakonec autoru nezbyvá „než vyjádřit víru, aby rozpracovaný *Návrh článků* (o odpovědnosti mezinárodních organizací) nestihl stejný osud jaký měl návrh článků o odpovědnosti států“ (str. 95, dole). Budiž dodáno, že je jen těžko představitelné, že by *Návrh článků o odpovědnosti mezinárodních organizací* byl úspěšný, zatímco jeho 'pendant' - týkající se států - zůstal neúspěšný, ač právě podle něho je analogicky předmětný *Návrh článků o odpovědnosti mezinárodních organizací* (zatím) zpracován.

V nadpisu - k obhajobě předložené práce - se uvádí, že půjde jen o „některé aspekty přičitatelnosti“, tedy nikoliv ty, jež si sama matérie logicky vynucuje, nýbrž pouze ty, jež jsou předmětem zájmu autora samotného. Tento přístup pak přímo vynikne ve spojitosti s partií o *Mírových jednotkách OSN* (str. 68 n.), kdy - z pohledu přičitatelnosti - autora zajímají např. organizační otázky jejich velení (str. 83), nikoliv však problematika kogentní normativity, ač právě ta už vyvolala v praxi mnohé peripetie.

Práce je psána velmi kultivovaným juristickým jazykem. Autoru nápomocna při tom byla jeho znalost angličtiny, jež mu umožnila bez obtíží pracovat s předlohou, již jsou především zprávy zpravodaje G. Gaji (Georgia Gaja), z nichž též převzal argumentační styl. Škoda jen, že Gajův přístup - rovněž ovládaný metodou analogie s problematikou odpovědnosti států - nezhodnotil, nýbrž pouze převzal. Sám mluví o pouhém 'zmapování' čili popisu, str. 94 nahoře, což je sice plně přijatelné v kategorii diplomové práce, nikoliv však u práce rigorózní, jež má prokázat, že autor pochopil a zvládl metodiku vědecké práce, byť sama vědeckou prací nemusí být. Nicméně právě touto - výše oceněnou - formou podání získal (řečeno spíše sportovní mluvou) 'cenné body'. Nyní je ale nutno se zaměřit na vlastní obhajobu práce, k čemuž nabízím - doporučením - následující tematické podklady:

(i) Jak rozumět obsahu konstatování na str. 15: „(...) zákonodárce (v oblasti MP), jehož zastupuje nestranná a nezávislá *Komise* v rámci OSN.“

(ii) Autor se v rámci vytyčeného tématu přičitatelnosti zabývá jen články 4 až 7 *Návrhu článků*, tedy obsahem druhé zprávy zpravodaje. Třebaže se i třetí zpráva otázkami přičitatelnosti zabývá, zejména pak v materii článků 12 až 16, je v textu zde předkládané práce v této souvislosti uvedeno, že „(...) bližší rozbor dané problematiky vzhledem k vymezení rozsahu rigorózní práce jde zásadně mimo pozornost jejího autora“ (str. 16); oponent má za to, že rozsah práce je spíše sporný. U příležitosti ústního řízení to lze ale napravit, protože tam 'vymezení rozsahu' už nelze namítat.

(iii) Podle autora předmětná metoda použití analogie „může přispět k racionalizaci a rychlosti zpracování“ (str. 18) daného kodifikačního tématu, což dokládá na příkladu textu *Vídeňské úmluvy o smlouvách uzavíraných mezi státy a mezinárodními organizacemi nebo mezinárodními organizacemi navzájem* (1986). Patří právě toto mezi důvody nezájmu praxe o účast na dané úmluvě, o níž se ještě po dvaceti letech uvádí, že dosud nevstoupila v platnost, a to bez ohledu na to, že pro vstup v platnost by měl být eventuální zájem mezinárodních organizací, který ale (zatím) není; má autor jiné vysvětlení řečeného nezájmu praxe? Pokud by ale v platnost vstoupila, bude její *případný* obyčejoprávní ekvivalent jakožto obecně platná normativita k aplikování i ze strany neúčastníků dané úmluvy, a to včetně - stranou stojících - mezinárodních organizací, tedy stejně jako u obyčejoprávního ekvivalentu *Vídeňské úmluvy o smluvním právu* (1969)?

(iv) Od doby vzniku obecně platného obyčejového mezinárodního práva jsou jeho pravidla určena výlučně státům jakožto nositelům veřejné moci vůči obyvatelstvu na jejich území. Autor uvádí, že ale od r. 1949 resp. 1951 je tu změna (str. 31-32), přičemž tuto změnu spojuje s autoritou MSD, jenž se v daném smyslu nezávazně vyslovil. Řečenou případnou změnu pak už vůbec nehledá v první skladebné části normativní trichotomie - což by právě též patřilo k vědecké analýze -, spokojí se pouze s vyjádřením postulátu 'formální spravedlnosti' (v nezvyklém slovním spojení !!), „dle něhož by mělo být také v oblasti sekundárních pravidel obecného mezinárodního práva stejně nakládáno s mezinárodními organizacemi jako se státy“ (str. 18, dole); to by však byla problematika až třetí skladebné trichotomické části, která tu ale není vůbec normativně ukotvena, neboť - jak výše uvedeno - chybí v daném kontextu uchopení hypotézy.

(v) Jestliže mezinárodní organizace jsou - též podle autora - také subjektem obecného mezinárodního práva a *jus cogens* je právě jeho obsahovou součástí, pak v případech „kdy stát dá k dispozici své orgány mezinárodní organizaci a ta nad jejich aktivitami vykonává efektivní kontrolu, je nutno jejich protiprávní chování přičíst právě této mezinárodní organizaci“ (str. 82). Platí to i v případech, kdy došlo k porušení kogentní normativity?

Rozumí se, že výše navržené podněty pro obhajobu nemohou být všechny - mj. z časových důvodů - předmětem ústního řízení. Jen některé z nich pak vybere komise pro danou rigorózní zkoušku.